

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет природничо-економічний
Кафедра географії та методики її викладання

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри географії та
методики її викладання

 Ігор КАСІЯНИК

26 серпня 2026 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
РЕСУРСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОДІЛЬСЬКОГО РЕГІОНУ

для підготовки фахівців *другого (магістерського) рівня вищої освіти*

за освітньо-професійною програмою *«Географія та регіональні студії»*

спеціальності *С6 Географія та регіональні студії*

галузі знань *С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини*

мова навчання: *українська*

2026-2027 навчальний рік

Розробники програми: Ігор КАСІЯНИК, к.геогр.н, доцент кафедри географії та методики її викладання; Ганна ЧЕРНЮК, к.геогр.н, доцент кафедри географії та методики її викладання; Борис МАТВІЙЧУК, асистент кафедри географії та методики її викладання.

Ухвалено на засіданні кафедри географії та методики її викладання

Протокол № 9 від «26» серпня 2026 року

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Ігор КАСІЯНИК

ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Метою викладання навчальної дисципліни є підготовка здобувачів освіти до фахової діяльності у сфері регіонального ресурсокористування.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика освітнього компонента
	денна форма здобуття вищої освіти
Рік навчання	1
Семестр вивчення	1
Кількість кредитів ЄКТС	3
Загальний обсяг годин	90
Кількість годин навчальних занять	40
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	20
Семінарські заняття	-
Лабораторні заняття	-
Самостійна та індивідуальна робота	50
Форма підсумкового контролю	залік

3. Статус освітнього компонента. Навчальна дисципліна належить до обов'язкових освітніх компонентів професійної підготовки

4. Передумови для вивчення дисципліни:. Освітній компонент вивчається у першому семестрі.

5. Програмні компетентності навчання:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері географії, природокористування міського та регіонального розвитку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог.	
Фахові компетентності (СК)	СК 02	Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.
	СК 03	Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

	СК 04	Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.
	СК 05	Здатність здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, процесів глобалізації, регіоналізації та урбанізації у світі, проводити їхню геоекологічну й суспільно-географічну експертизу та моніторинг.
	СК 06	Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.
	СК 07	Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

ПРН 01	Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.
ПРН 05	Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.
ПРН 07	Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.
ПРН 08	Здійснювати дослідження природно- і суспільно-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки.
ПРН 11	Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму.

7. Методи навчання:

Розповідь, бесіда, ілюстрування, демонстрація, вправи, задачі, навчальна робота під керівництвом викладача, самостійна робота з літературними джерелами, письмова робота. Особливе значення має метод проєктів.

8. Засобами діагностики результатів навчання є опитування, тести, самостійна робота, модульна контрольна робота, виконання практичних робіт, зокрема із використанням модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища Moodle та ін.

9. Програма навчальної дисципліни

Денна форма здобуття вищої освіти

Назви змістових модулів і тем	кількість годин			
	разом	у тому числі		
		лекційні заняття	практичні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Природні ресурси Поділля				
Тема 1. Загальна характеристика ПРП Поділля.	9	2	2	5
Тема 2. Мінерально-сировинні ресурси Поділля.	9	2	2	5
Тема 3. Земельні ресурси та структура землекористування Поділля.	9	2	2	5
Тема 4. Водні ресурси Кліматичні та енергетичні ресурси Поділля.	9	2	2	5
Тема 5. Біотичні, лісові та рекреаційні ресурси Поділля.	9	2	2	5
Разом за змістовим модулем 1	45	10	10	25
Змістовий модуль 2. Суспільні ресурси Поділля				
Тема 6. Демографічний та трудовий потенціал Поділля.	9	2	2	5
Тема 7. Рекреаційні ресурси Поділля.	9	2	2	5
Тема 8. Інфраструктурний та інноваційно-технологічний потенціал Поділля.	9	2	2	5
Тема 9. Комплексна оцінка ресурсного потенціалу у системі розвитку регіонального господарства.	9	2	2	5
Тема 10. Проблемні аспекти ресурсокористування Подільського регіону.	9	2	2	5
Разом за змістовим модулем 2	45	10	10	25
Разом годин	90	20	20	50

10. Форми поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, письмового експрес-контролю, виступів здобувачів при обговоренні теоретичних питань, виконанні практичних завдань, а також у формі тестування та ін.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Поточний і модульний контроль (80 балів)				Самостійна робота	Сума
Змістовий модуль 1 (40 балів)		Змістовий модуль 2 (40 балів)		20 балів	100 балів
Поточний контроль	МКР	Поточний контроль	МКР		
20 балів	20 балів	20 балів	20 балів		

Поточний контроль (40 балів)

Максимальна кількість балів, яку можна отримати на практичному занятті – **12 балів** за одну тему (за умови виконання всіх різновидів роботи, передбачених планами заняття).

Критерії оцінювання практичного заняття.

Поточний контроль проводиться з метою перевірки рівня підготовки здобувачів вищої освіти за визначеною темою; забезпечення зворотного зв'язку між викладачем та здобувачами вищої освіти, управління навчальною мотивацією здобувачів.

Оцінювання на практичних заняттях відбувається за 12-ти бальною системою та наступним переведенням її у підсумкову 40-ти бальну шкалу відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка». Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12.

Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктив ний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної

		дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причиннонаслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
	8	Знання здобувачем вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професі йний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати

		проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Оцінка репродуктивних тестів здійснюється на основі кількості правильних відповідей.

Відвідування занять. Очікується, що всі студенти відвідають лекційні та практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

«Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка»

URL:

<https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view>

Контроль за самостійною роботою (20 балів)

Контроль за самостійною роботою відбуватиметься за допомогою бесіди (опитування), письмових відповідей.

На самостійне опрацювання відведено 2 питання у межах кожної теми. Правильна відповідь зараховується аналогічно до поточного контролю, за критерієм зараховано чи не зараховано. Для отримання максимальної оцінки (20 балів) необхідно опрацювати усі теми. Для мінімальної (12 балів) достатньо 60 % (6 тем).

Модульна контрольна робота (40 балів)

Модульна контрольна робота складається з теоретичних питань трьох рівнів складності: **I рівень - відтворювальний (1-10 питання) – 1 бал, II рівень (11-12 питання) – 3 бали та III рівень (практичне завдання) – 4 бали.**

Максимально можлива оцінка за дві модульні контрольні роботи – **40 балів (МКР 1 – 20 балів), (МКР 2 – 20 балів)**. Мінімальний необхідний рівень за кожну МКР – 12. Такого рівня робота має включати виконані

правильно тести репродуктивного рівня, відкриті питання (II рівень) - містити вичерпну характеристику явища з конкретними прикладами, а розв'язання практичного завдання крім правильної кінцевої відповіді також хід розв'язання.

Академічна доброчесність: Очікується, що освітня діяльність здобувачів освіти базуватиметься на власному виконанні завдань, здійсненні оригінальних досліджень чи міркувань. Відсутність коректних посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

URL: <https://integrity.kpnu.edu.ua/>

Неформальна освіта та/або інформальна освіта. Визнання в К-ПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної та/або інформальної освіти регламентовано «Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)».

У випадку, якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній та/або інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно Порядку визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти, отриманих шляхом здобуття неформальної/інформальної освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка, зокрема, якщо їх тематика відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю).

В неформальній освіті:

- закінчення професійних курсів, семінарів або тренінгів, тематика яких відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю);

- підготовка конкурсної наукової роботи;

- призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт;

- призове місце на Всеукраїнській студентській олімпіаді;

В інформальній освіті:

- наявність наукової публікації;

- волонтерська діяльність.

Рейтингова оцінка з кредитного модуля

Рейтингова оцінка з кредитного модуля – сумарна підсумкова оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння здобувачем вищої освіти певного кредитного модуля (навчальної дисципліни) упродовж його вивчення. Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень

здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A (відмінно)	зараховано
82-89	B (добре)	
75-81	C (добре)	
67-74	D (задовільно)	
60-66	E (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	незараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

Перескладання рейтингових оцінок (від 60 і більше балів) з метою їх підвищення дозволяється лише у виняткових випадках за погодженням з деканом факультету та з дозволу ректора університету.

Умови визначення успішного засвоєння освітнього компоненту:

- кредити присвоюються здобувачам вищої освіти після завершення навчальної дисципліни та успішного оцінювання досягнутих ними результатів навчання;

- критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти оцінювання результатів навчання є досягнення ним мінімального порогового рівня оцінок за кожним запланованим результатом навчання освітнього компоненту та мінімального порогового рівня оцінки за освітнім компонентом загалом, яких складає 60 % від максимально можливої кількості балів, визначеної відповідними нормативними документами Університету;

- здобувачам вищої освіти, які за результатами підсумкового контролю отримав незадовільну оцінку, дозволяють ліквідувати академічну заборгованість після належної підготовки;

- ліквідацію академічної заборгованості за результатами семестрового контролю дозволяють до початку наступного семестру в час, визначений графіком ліквідації академічної заборгованості, та допускають не більше двох разів: перший раз – викладачеві, другий – комісії, яку створюють за розпорядженням декана факультету.

- за неуспішного проходження оцінювання результатів навчання за освітнім компонентом кредити здобувачу вищої освіти не присвоюють. В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)»

(https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_z/view).

12. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Вивчення курсу передбачає використання тематичних карт, атласів та технічних засобів для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор). Передбачається застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання MOODLE. Можливе використання застосунків для проведення відеоконференцій.

13. Рекомендована література

Основна

1. Ковальчук І. П. Геоєкологія Поділля. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2015. 275 с.
2. Стадницький Ю. І. Агропромисловий потенціал Поділля. Вінниця : Нова Книга, 2016. 270 с.
3. Сивий М. Я. Географія Подільського регіону: навч. посіб. Хмельницький : ХНУ, 2018. 312 с.
4. Топчієв О. Г. Суспільно-географічні дослідження ресурсного потенціалу регіонів. Одеса : Астропринт, 2019. 310 с.
5. Атлас природних ресурсів України / За ред. В. С. Куйбіди. К. : Ніка-Центр, 2019. 248 с.

Додаткова література

1. Чернюк Г. В. Геліоресурси та ресурси сонячної радіації Хмельницької області / Г. В. Чернюк, І. П. Касіяник, І. Б. Любинська. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Географія. 2015. № 1. С. 43-49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUg_2015_1_9.
2. Касіяник, І., Касіяник, Л., Гарбар, В., Матвійчук, Б., & Придеткевич, С. (2025). СКAM'ЯНІЛІ КОРАЛИ, ЯК СИРОВИНА ДЛЯ АВТЕНТИЧНОЇ СУВЕНІРНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТУРИСТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ МІСТА КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія, 59(2), 72–79. <https://doi.org/10.25128/2519-4577.25.2.8>
3. Касіяник, І., Касіяник, Л., Пехтерева, К., Матвійчук, Б., & Придеткевич, С. . (2025). СИЛЩИТИ АЛЬБ-СЕНОМАНСЬКОГО ВІКУ, ЯК РЕСУРСНИЙ КОМПОНЕНТ ГЕОТУРИСТИЧНОГО КОМПЛЕКСУ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО ПРИДНІСТЕР'Я. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія, 60(3), 103–111. <https://doi.org/10.25128/2519-4577.25.3.11>
4. Регіональні стратегії розвитку Вінницької, Хмельницької та Тернопільської областей (2021-2027). Розділи: транспорт, інновації, інфраструктура.

5. Державна служба статистики України. Статистичні дані: Транспорт, Інформаційні послуги, Інноваційна діяльність.
6. Малік М. Й., Шпикуляк О. Г. Інноваційний розвиток регіонів України. К.: ННЦ ІАЕ, 2020.
7. Цифрова трансформація регіонів України: аналітичний звіт Мінцифри. Карти покриття, індекси цифрової зрілості.)
8. Horizon Europe & EU4Digital Reports on Innovation Ecosystems of Ukraine. (Звітність за регіонами.)
9. Аналітичні матеріали USAID "Економічна стійкість регіонів України". (Оцінка логістичного та інноваційного потенціалу.)
10. Панасюк М. В., Кравченко В. М. Економічна географія регіонів України. К., 2019. (Розділи про інфраструктуру та інноваційні ресурси.)
11. Національний атлас України / Ред. кол.: Л. Г. Руденко (голова) та ін. К. : ДНВП «Картографія», 2008. 440 с.

Інформаційні ресурси:

https://www.adm-km.gov.ua/?page_id=1629 – Хмельницька обласна військова адміністрація. Ресурси

https://www.adm-T.gov.ua/?page_id=1642 – Тернопільська обласна військова адміністрація. Ресурси

https://www.adm-V.gov.ua/?page_id=1642 – Вінницька обласна військова адміністрація. Ресурси

<https://rovrkhn.gov.ua> – Регіональний офіс водних ресурсів.

<https://insgeo.ua/korysni-kopalyny-khmelnitskoi-oblasti/> – інститут геології

<https://khmelnytska.land.gov.ua/> – Головне управління держгеокадастру у Хмельницькій області